OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

DiDAi9!

Neviditelné sítě, viditelné příběhy: Od pohádkového objektu k myceliární síti

Mgr. Eliška Řehulková, Ph.D.

Ústav bohemistiky a knihovnictví SLU

Fungální obrat (fungal turn)

- Rostoucí zájem o houby ve vědě, kultuře a ekologii
- Nejsou už vnímány jen jako potrava či léčivo
- Více-než-lidský-svět -> přehodnocení vztahu člověka k ostatním organismům
- Důsledek zpochybňování antropocentrismu
- Zájem se soustředí zejména na jejich síťovou a symbiotickou povahu

Obraz hub v kultuře a literatuře

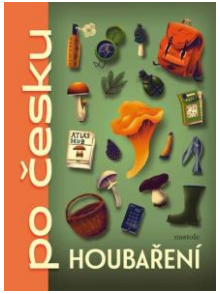
- Houby se objevují v literatuře, filmu, populární vědě i současném umění.
- Mohou být zobrazovány jako magické bytosti, zdroje strachu, ekologičtí spojenci nebo materiál pro nové umělecké a architektonické postupy.
- Karel Šima upozorňuje, že i nadšený pohled na houby může zůstávat zaměřený na člověka (2025)

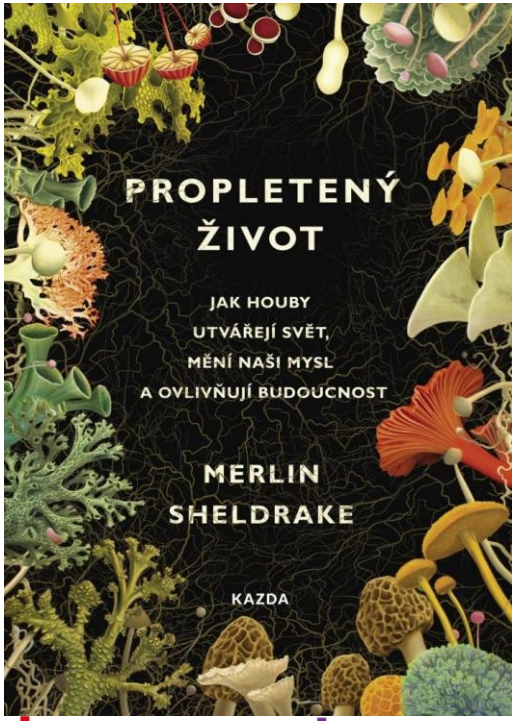

Myceliární síť

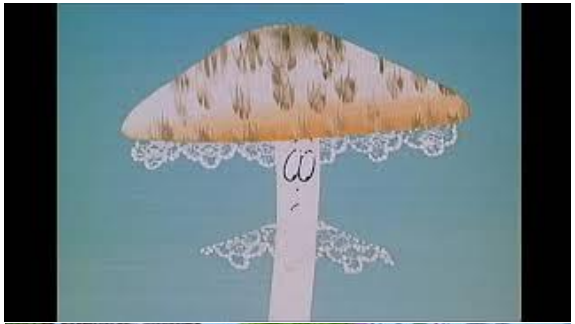
- Mycelium je síť houbových vláken, která prorůstá půdou a propojuje houbu s jejím prostředím.
- Mykorhizní houby vytvářejí vztahy s kořeny rostlin a podílejí se na výměně živin a chemických signálů. (WWW, komunikace)
- V současném myšlení se mycelium stává obrazem alternativních způsobů organizace, sdílení a spolupráce.
- Zároveň nás vybízí kriticky zkoumat, jak si přírodní procesy převádíme do lidských představ

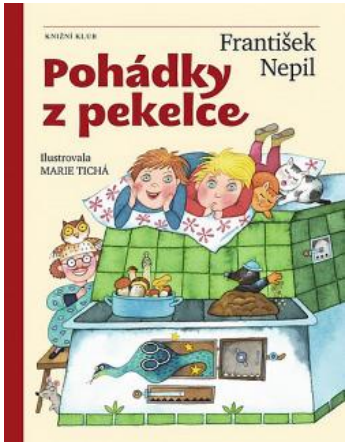
Houby ve starší tvorbě pro děti

viz infantilizovaná magie hub (Šima, 2025)

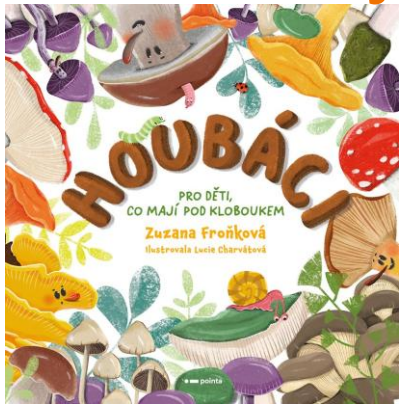
- Lewise Carroll – Alenka v říši divů (1865)
- František Nepil – O hadovce smrduté (1967)
- Václav Čtvrtek – Pohádky z mechu a kapradí (1970)
- Petr Maděra – Houbeles pictus (2008)

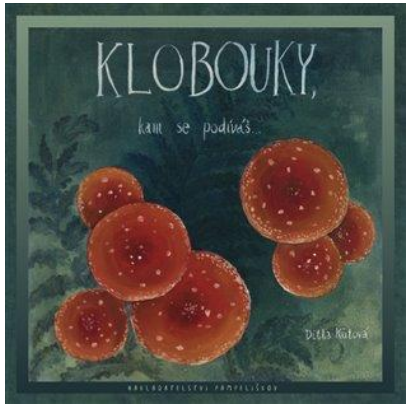

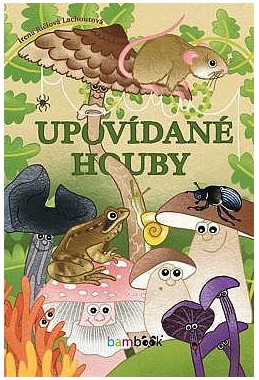

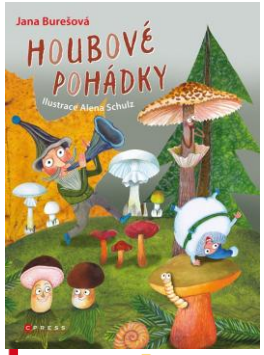
Houby v současné tvorbě pro děti

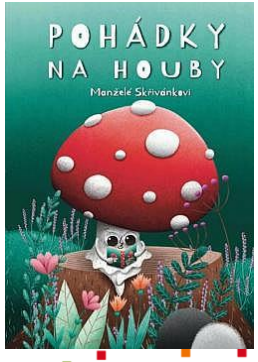

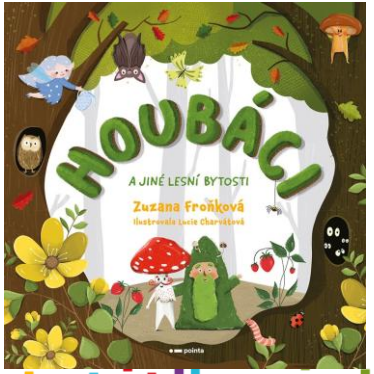

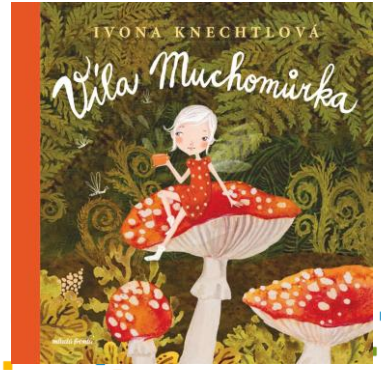

- Motiv podhoubí, ne jen plodnice
- Metamorfóza
- Představení jednotlivých druhů s příběhem a znaky k rozpoznání

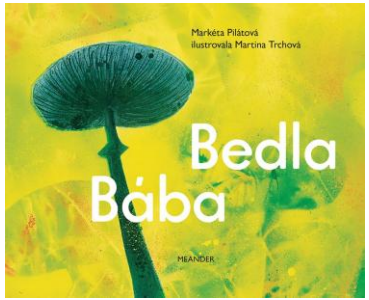

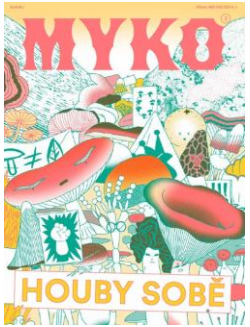
OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

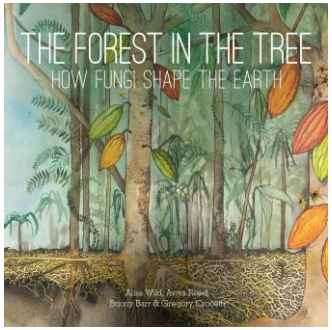
DiDAi9!

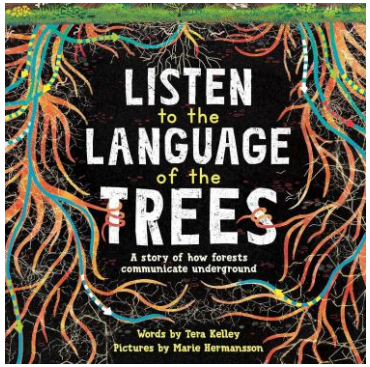
Houby v současné tvorbě pro děti

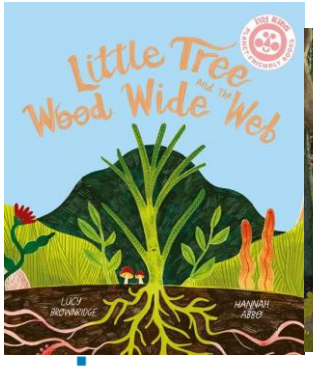
- Symbióza
- Metafora komunikace
- Motiv podhoubí, ne jen plodnice
- Metamorfóza
- Svébytný organismus

Práce s myceliem v hodinách literatury

Cíle:

- **Rozvíjet mezidruhovou citlivost:**
  vést žáky k představě světa z perspektivy hub a dalších organismů
- **Pochopit mycelium jako síť vztahů:**
  zkoumat, jak podhoubí propojuje houby s jejich prostředím a jak se houby podílejí na fungování ekosystémů.
- **Přemýšlet nad zobrazením přírody v literárních textech**
- Markéta Pilátová*: Bába Bedla – Dívka na hřebeni*
- *„Holka pokrčila rameny a rozdrolila si kousek lišejníku do dlaně. Prášek olízla a zašklebila se. Bába Bedla si lišejníkový prášek nadrobila do fajfky. Zabafala. Chvíli se nic nedělo. Ale když je obtočily první proužky kouře z Bedliny fajfky, ocitly se spolu v jakémsi paláci. Bedla konečně mohla s dívkou propojit své podhoubí, i když nebyly houby. Byly totiž lišejníky. A lišejníky to jsou houby a řasy dohromady. Dívka se dívala na Bedlu a věděla, kdo je. Viděla celý Bedlin život.* (…)“ (Pilátová, str. 12-13, 2023)

Cesta k mezidruhové citlivosti?

- Na ukázky navazuje diskuze s žáky:
- Kdybych byla Bába Bedla, vnímala bych…
- Lidé o mně možná nevědí, že…
- Aby mi člověk porozuměl, musel by…
- Je Bába Bedla představena jako houba, nebo spíše jako člověk v podobě houby?
- Dokázali bychom si představit hodnotu hub i bez toho, aby se podobaly lidem nebo nám pomáhaly?

V úryvku	V přírodě
Podhoubí umožňuje Bábě Bedle propojit se s dívkou.	Mycelium tvoří síť houbových vláken a může vstupovat do vzt ahů s dalšími organismy.
Dívka poznává celý život Báby Bedly.	Vědecké poznání nám umožňuje zkoumat biologii hub, nikoli přímo nahlédnout jejich subjektivní zkušenost.

Zdroje:

- Dědinová, Tereza. „Nová divočina a kompost: příběhová hmota v současné české literatuře.“ *Bohemica litteraria*, 28(1), 2025, s. 24–40.
- Pilátová, Markéta. *Bába Bedla a dívka na hřebeni*. Ilustrovala Martina Trchová. Praha: Meander, 2023
- Šima, Karel. „Fungi in Popular Culture Reconsidered: Four More-than-Human Entanglements.“ *European Journal of Cultural Studies*, 28, 2025. DOI 10.1177/13675494251384046.
- Šubrtová, Milena. „Empatie a symbióza jako nově akcentované hodnoty v současné české literatuře pro děti a mládež.“ *O dieťati, jazyku, literatúre*, 10(2), 2022, s. 9–19.
- Tsing, Anna Lowenhaupt. *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*. Princeton: Princeton University Press, 2015.